Nyolczadik évfolyam. 24. szám. Pozsony, 1890. évi Június 14-én.

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Megjelen hetenként egyszer.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Előfizetési ár:
Egész évre . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

Hirdetés ára:
Négyhasábos petit sorként egyszer közölve 7 kr., többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Péchy Tamás ker. felügyelő beszéde. (l.) — Püspöki válaszok. — A protestáns lelkészek törvénykezése a házasság ügyeiben. — Belföld. Vegyesek. — Pályázat.

Péchy Tamás ker. felügyelő beszéde,

melyet Zelenka Pál püspök székfoglaló beszédére válaszolólag rögtönzött.

Örömmel és szivből üdvözöllek a tiszai ev. egyházkerület püspöki székén, mint elnöktársamat.

Midőn azon magasztos és kenetteljes szavakat hallottam, melyekkel a dunántuli egyházkerület érdemdús püspöke felavatott főpásztori hivatalodba: elgondolkoztam, hogy a miket hivatásos kötelességeidül tüntetett fel, mindazokat ugyan miként fogod megtenni és betölteni; olyan szilárd lesz-e kezed, mint a milyenbe eddig volt letéve a tiszai ev. egyházkerület kormányrudja s mennyire valósitod meg a nagy reményeket és várakozásokat, melyeket kiváló egyéniséged, munkásságod s tehetségeidhez kötött a közbizalom?! Hallván az imént elhangzott székfoglaló beszédedet, meggyőződtem, hogy a püspök választás olyan volt, a milyennek lennie kell, s a milyet én is vártam, kivántam és óhajtottam.

A miket mondottál, azon széles látókörű programmpontokat s nagy horderejű eszméket ismételten hallottuk ugyan kerületi és egyetemes egyházi közgyüléseinken: mégis jól esett azokat tőled újból hallanunk.

Mondád, hogy a betű öl, a szellem az, a mely éltet. Rövid mondás, de igaz és gazdag tartalom rejlik benne egyházi életünkre nézve. Mert ámbár, amint említetted, nincsen törvénykönyvünk, mely egyházi életünk minden alakulását és mozzanatát positiv rendszerbe szedné mintegy megrendszabályozná; de a mi bennünket mindeddig kisegített s ezentul is kisegitőnk lesz, az amaz alapmondásodnak — a szelleme. E nélkül sokszor megtörténnék, hogy a tagok egymásra tukmálnák véleményöket: igy azonban a döntő szempont közöttünk mindig az egyház közjava, közérdeke.

Helyesen emelted ki, hogy a mi egyázunk tanitó egyház; mert nekünk csakugyan iskoláinkban kell egyházunk jövőjét keresnünk és fejlesztenünk. Igazad van, midőn annyira súlyt fektetsz tanintézeteinkre, mert azokban, mint a tudományos míveltség s a vallásos nevelés fellegváraiban, rejlik egyházunk ereje s mert nekünk az öntudatos ev. szellemben képzett ifjúságra kell alapítanunk egyházunk biztos fennállását s virágzását.

Anyagi szegénységünk miatt szenvedőnek mondád egyházunkat, mely tagadhatatlan körülmény még sokáig arra fog kényszeríteni minket, hogy minden téren szerények maradjunk s az által igyekezzünk megnyerni és lekötni a rokonszenvező elismerést egyházunk iránt, hogy a hazában a rendelkezésünkre álló kevés eszközzel is sok jót teszünk, sok üdvöset és közhasznút alkotunk.

Lelkesen vallád, hogy szeretet egyháza a mi egyházunk. Igaz, Nekünk e haza minden nyelvű, nemzetiségű és vallású fiával testvérekül kell élnünk, különösen ref. hitrokonunkkal, a kikkel századokon át közös volt sorsunk, közös szenvedésünk és közös itt-ott örömünk. Emberek gyarlósága elválasztotta a két testvért egymástól, de nem azért hogy örökre elváltan maradjanak. A legnemesebb ambitiót képező törekvés tehát, hogy a mit a vallási viták hajdan szétrontottak, azt az igaz hazafiság a testvéri szeretet által ujból összeforaszsza.

A mi egyházunk magyar hazai — ugy mondád — és ez fontos attribútuma. Sok szenvedés, sok véráldozat avatta olyanná, a milyen sehol másutt nincs. Háladatlan volna tehát, ha e hazának, melylyel testben és lélekben egygyéforrt, melylyel életfeltételi, jövője, aspirátiói ugyanazonosak, — ha e hazának érdekeit nem igyekeznék teljes erejéből előmozdítani úgy, mint a saját javát és boldogságát czélzó érdekeket. Azért a hála e haza iránt lesz a mi egyházunknak mindenkor keresett dicsekvése,

erénye s utódokról utódokra drága hagyományul átszálló, hiven és szentül ápolt öröke.

Azt jelentetted ki, hogy kifelé püspök, de befelé superintendens leszesz. Megvárjuk tőled, hogy ilyen légy, mivelhogy azért is választottunk meg. Képviseld egyházkerületünket nemes önérzettel s majdan az ország törvényhozó főrendei között gyakorold püspöki jogaidat méltóságosan, emelt fővel; de ha közénk térsz, légy nekünk szeretettel, bizalommal, és ragaszkodással körülölelt — testvérünk. És ha ekként fogsz eljárni, ha főpapi hivatalodban, melyre immár egyházunk szertartása s esküd szerint kötelezve vagy, az általad vallott elvek s nyilvánitott irányeszmék fognak vezérelni: ugy bármily sulyos csapás ért is bennünket megdicsőült elődöd elhunytában, hiszszük, hogy őt a jóságos ég kipótolja nekünk tebenned. Nem feledjük ugyan a veszteséget, nem mondunk le a hálás kegyeletről, melylyel halhatatlan érdemei és emléke iránt tartozunk; de megnyugvással valljuk, hogy van, a ki a ő helyét méltón betölti.

Ezen gondolatokat idézte fel bennem a te beszéded, melynek hatása alatt, ugy vélem, az egész egyházkerület nevében mondhatom, hogy szavaid örömmel és megnyugvással töltöttek el minket.

Most pedig ujból üdvözöllek püspöki székeden s viszont kérlek: légy elnöktársam ugy becsülve, szivembe oly igaz baráti hajlammal, bizalommal és hű testvéri szeretettel fogadva és zárva általam, a mint azt tőled is várom és kérem. E benső törhetlen szövetségünk megpecsételéseül jobbomat nyujtom neked azon reményben, hogy e kezek soha egymást nem akadályozandják, de mindig egymásnak hű támogatói és gyámolítói lesznek. Isten adja, hogy az egyházkerületet ne érje egyhamar olyan gyász, a milyet most letett: de legyen hosszantartó öröme tebenned.

Hivatalos feljegyzés után közli *l.*

Püspöki válaszok.

Közöltük pozsonyi intézeteink üdvözlő iratait a megválasztott főpásztorokhoz, most közöljük a nyert válaszokat kiegészítés, történeti igazság czéljából, de programmszerű jelentőségük okából is.

A magyarhoni ev. theologiai Akadémia Nagytiszteletű Igazgatója és Tanárainak az Urban kedves Testvéreknek. *Pozsonyban.*

F. é. május 7-ikén átiratban és f. é. május 28-ikán távirati uton küldött jókivánataikat, mint az ügy és testvérszeretetnek meghatóan szép jelét hálásan fogadtam, szívből köszönöm.

Egyházunk magas fokon szellem munkásai kivánnak nekem, az egyház magasb fokra emelt szerény szolgájának Istentől segedelmet. Egyházunk lelkészi pályára elhivott ifjuságának nevelői, példaadói, kivánnak nekem a kibocsátott lelkészek szellemvezetéséhez Istentől sikert.

Egyetemes első ezen intézetünk nyilatkozik itt, a kezdet minden nehézségeivel fennlevő küzdelem befolyása alatt, irányomban, ki ezen ifju intézet nagyra növelésén meleg hévvel munkáltam kezdettől s jellegének kidomboritására, szükségelt összes eszközeinek egybegyüjtésére csekély erőm minden parányát összevetni igyekeztem.

Mint minden, ugy ezen nagy alkotásán is egyházunknak rajta van az egyház mai jellegének, — szervezet és anyagi szükséglet dolgában rendezetlenségnek — nyoma, — különben is hosszu idő kell nálunk míg valamely intézetünk oly helyzetbe jő, hogy korunk, egyházunk más igényeihez mért berendezéssel folytathatja sikerdús életét. Az a mi panaszunk, ez a mi vigaszunk.

Az akadémia teljes berendezésére irányult jogos igény kielégítése az úttörőkre, de meg az egyházra nézve is égető szükség. Az akadémia tanárainak javadalmazása, magas állásukra, a sikerre való tekintettel és elismerésül akadémiai magaslatra volna mielőbb emelendő. Az élet nagy gondja itt is, méltó nyugdíjnak mielőbb megállapítása által volna elenyésztetendő. A szellemi munkások szellemi termékeinek közkincscsé bocsátása s méltó jutalmazása által a tudományos szellemnek bennük emelése s általuk terjesztése volna mind fokozottabb mérvben elismeréssel eszközlendő. Ezen négy szükséglet kilégítéséhez azonban a közerőnek oly mérvű összevetése szükségeltetnék a melyre a zsinatig már nincs kilátás.

A zsinat által remélt, munkált uj korszak küszöbén háromra kérem fel a tisztelt Testvéreket. Várják türelemmel, bizalommal a jobb időt. Tanítsák és neveljék nem lankadó hivatás hűséggel lelkészi utódainkat. Tanítsák őket az elméletiekre, hogy bennük a tudományszomj, mely nélkül az élet porlasztó gondjai közepett a szerény kis parochiában is elapad a sz. forrás csakhamar, legyen elolthatatlan vágy és nem szünő törekvés. Neveljék őket evangyéliomszerű lelkészekül hogy bennük e hit az élettel, vagy is a lelkület az érzelemmel, viselet e gondozással, tanítás e példaadással, hűség e lelkesedéssel összhangban mutassa be egy „jó pásztor“ minden ismérveit az Ur népe előtt „vezetők“ „atyák“ kimagasló szerepkörében. — Tanítsák meg őket végül egyházunk mind a három nyelvére, hogy így a teljes sz. mező álljon Isten rendeletéből munkatér gyanánt előttük, — vétessék ez által a visszavonásnak éle, szolgáltassék minden pásztornak igazság ily módon, — vessen ily egészséges vegyülés az egyiptomi csapások köztünk legfőbbikének a mindenféle ... ismusnak elvalahára véget.

Segítse meg az Ur magas életpályájukon, vezesse szellemmagaslatokon egyházban egyházért. Élet áldozatuk jutalma legyen siker, köztisztelet, az egyház fohásza, Isten áldása! Szeretettel üdvözli.

Miskolczon, 1890. június 4-ikén. bajtárs hívük.

Zelenka Pál.

A magyarhoni ágost. hitv. evang. egyetemes egyház theologiai Akadémiája Nagytiszteletű tanári karának.

Üdvöt az Urban!

Fogadja a Nagytiszteletű theologiai akadémiai tanári kar mély köszötemet azon őszinte s szívből jött hitrokoni üdvözleteért, a melyet hozzám a dunán-

inneni ágost. hitval. evangel. egyházkerület püspökévé történt megválasztatásom alkalmából intézni méltóztatott.

Mint az egyház tudományának őrei, honi egyházunk alkotmányának tanitói, azon az evangelikus ember előtt szent és magasztos elvnek adtak Nagytiszteletűségtek hű kifejezést, a midőn a törvényes választás tényének következtében a tudomány férfiaihoz illő nyiltsággal főpásztori hivatásomat, eltekintve minden mellék kérdéstől, a hova — akarom — személyem is tartozik, az elsők közt őszintén elismerték. Csak is így lehet építeni az Istennek országában. Tisztelettel meghajlik lelkem ezen tény előtt.

S annál inkább, mert Nagytiszteletüségtek üdvözlete onnét jön, a hol az elv a szeretetben működik, a szívből. A hol a theologiának tudományos széke hitbuzgó szeretettel övedzi körül az egyház kormányzatnak püspöki székét, — a hol a lelkészeket képző theologiai tudomány professorai a lelkészeket a confessio terén vezető superintendenssel karöltve járnak: ily egyesség a zsoltár iró gyönyörüséges dolgaihoz számítandó. Én ezen köteléket Isten segedelmével szentül megtartom.

S meg vagyok győződve, hogy mind két részünkön ezen drága evangelikus egyházunk felvirágzására oly szükséges egyességnek egy az alapja, ha a Krisztus titkainak megértését egyedül Isteni Megváltónk Szent személyében Pálnak hitvallása szerint keressük, hogy Ő benne vagynak „a bölcseségnek és esméretnek teljes kincsei elrejtve.“ Én egyebet, Tisztelt testvéreim az Urban, nem akarok tudni ti köztetek, hanem a Jézus Krisztust, azt pedig a ki megfeszíttetett.

A „nil, nisi Christum“ egyszerű de teljes programmom az egész vonulva az egyház kormányzatában. A Krisztuséi vagyunk, a Krisztusnak szolgái és az Isten titkainak sáfárai. Teljes tudatában vagyok úgy felelősségemnek, mint az Ur terhének. Nagytiszteletüségtek ezt szépen ecsetelték úgy az egyház mint a haza irányában, a mint ez vállaimra nehezedik. Jól esik üdvözletükből látnom, hogy a hol én az én elégtelenségemet látom, Nagytiszteletüségtek az apostolnak szavánál helyet foglalnak, hogy egymásnak terhét hordozzuk. Itt lelkemnek nyugodalmat ád csak Az, a ki mondta „az én igám gyönyörüséges, és az én terhem könnyű.“

A legkedvesebb terhem lenne: benépesedni a theologiai intézeket jó Timótheusokkak. A theologiai tudomány intézeteit szivemen hordom. Floreat, crescat!

Az Ur kegyelme Vetünk! Mély tisztelettel maradtam. Liptó-szent-miklóson, 1890. május 28-án.

A theologiai akadémia Nagytiszteletü Tanári Karának. Kész szolgája az Urban

Baltik Frigyes, ev. püspök.

A pozsonyi ágost. hitval. evang. Lyceum Tekintetes és Nagytudományu Tanári Karának

Üdvöt az Urban!

Fogadja a Nagytudományu Tanári Kar őszinte köszönetemet azon szives üdvözleteért, a melyet a dunáninneni ágost. hitval. evang. egyházkerület püspökévé történt megválasztásom alkalmából hozzám intézni kegyeskedett.

Bizalmat helyeznek bennem tekintettel az egyház alkotmányából kifolyó felügyeleti jogra: a bizalmat bizalommal viszonzom, s ünnepélyesen kijelentem, hogy én a honi evang. egyház történelmének lapjain oly dicső multtal biró pozsonyi főiskola irányában főpásztori kötelességemet az adott jogi helyzet és az országos evang. egyház szervezetének követelményei szerint gyakorolni fogom; első sorban teljes tiszteletben, tartván e főiskolát oly nagy áldozatokkal fenntartó nemes pozsonyi egyháznak egész jogkörét, — s más kivánságom nincs, csak hogy a tudomány e szentélyében a boldog emlékü legpéldásabb főpásztorunk dr. Geduly püspök hamvaiban tisztelt Elődöm áldott nyomdokiban járjak.

Azok sorába tartozom, a kik az evang. egyházat tudományos főiskolák nélkül képzelni sem tudják. Szent ama kötelék, a mely egyházunkban az egyház és az iskola közt létezik. A reformátio ezen örökségét hiven örizni fogom.

A pozsonyi főiskola megérdemli egyházunkban az alma mater czimét: albumába a magyarhoni ev. egyház kitünő lelkészei s tanitóinak legiói vannak bevezetve. Ezt Pozsony annak köszönheti, hogy azon sziklán állott, *mely a Jézus Krisztus*, s azon zászló alá sorakozott, a mely ezen Krisztusnak a szent evangyélioma. Én evangelikus iskolát evangyéliom nélkül képzelni sem tudok, s hinni akarom, hogy minden evangelikus tanárnak az alphája és omegája a mi Urunk Jézus Krisztus: *ἐν ᾧ εἰσὶν πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι.* Megvagyok győződve, hogy a Nagytudományu Tanári Kar a Krisztus szellemében neveli a fiatalságot. Úgy legyen.

Ezen az alapon teljesítendő ama szent kötelesség, hogy a fiatal nemzedék a trón és a haza iránti hűségben is neveltessék. A pozsonyi főiskola jó honpolgárokat nevel édes magyar hazánknak. Úgy legyen.

Legyenek meggyőződve, hogy főiskolájok fejlődése érdeklődésem tárgyát fogja képezni: a ki éltem java korát a gymnasiális tanári széken töltöttem, örömmel szolgálok ez ügynek.

Fogadják mély tiszteletem nyilvánítását.

Liptó-Szent-miklóson, 1890. június 3-án.

A Tekintetes Tanári Kar alázatos szolgája

Baltik Frigyes,
ev. püspök.

A protestáns lelkészek törvénykezése a házasság ügyeiben.

A jövő zsinat tagjainak figyelmébe ajánlva.

(Folytatás.)

Hasonló házassági esetek tárgyaltattak a Trencséni esperességben — contubernium — 1610. febr. 11. Bicsén tartott gyülés Fábri Joachim, Itybus Márton

és Kruschpier István lelkészeket Zsolnába küldte ki, hogy ott a következő esetet vizsgálják meg: Egy meghalt András nevű férjnek özvegye sógorával, megismerkedvén, vele tiltott viszonyban élt, de egyszersmind eskü alatt vallani kész volt, hogy férje az első órától kezdve képtelen vala. Miután a gyülésen hevesen vitáztak, vajjon a képtelenség elválasztja-e a házasságot — an impotentia distrahat matrimonium? a kiküldött lelkészeknek azt az utasitást adták: ha a bűnösök töredelmes szivvel kihágásaikat beismerik, akkor törvényesen összeadandók, mert jobb, hogy tiltatlan, mint tilos viszonyban éljenek egymással, de a Contubernium javára 4 frtot tartoznak fizetni. Három év mulva 1613. jan. 31. szintén Bicsén elitéltetett Bobal lelkész, mert egy párt kihirdetés nélkül összeesketett, a kikről kisült, hogy 3-ik fokon rokonok és hogy fajtalanságot követtek el. A lelkész elitéltetése igy hangzott: Egy órára a becsukott templomban kell ülnie, az esketési díjat tartozik visszafizetni, az egész contuberniumot és saját községét köteles megkövetni. A bűnös házasfeleket illetőleg határoztatott azok bejelentése Thurzó György nádornál. 1608. okt. 18. Zsolnán gyültek össze a testvérek és egy ottani polgár Trcsko János ügyét tárgyalták. Neje Lichway Dorottya házasságtörését eskü alatt több tanu előtt bebizonyitotta, miért is Máté 19, 1, 1 kor. 7, Péld. 18. sz. irásbeli helyek nyomán a házasság felbontatott, annál is inkább, mert a bűnös nő az idézetekre mitsem adván, már hosszabb idő óta el is hagyta férjét. Az ártatlan férj uj házasságra léphet. Az itélethozásban a lelkészek az isteni jogra hivatkoztak, mely nekik adatott és melynél fogva biráskodásra jogosítva vannak.[5])

Ha bizonyos körökben hitczikkek és egyházi rendezetek hozattak, azokban mindig oly pontok is lettek szerkesztve és felvéve, melyek házassági ügyekre vonatkoztak. Oláh érsek a hitujitás gyors terjedését látván, 1558-ban sept. 18-án Várallyán — Turócz m. — összegyüjtötte a bányavárosi papokat és a róm. kath. egyház főtanait czikkekbe foglalván, az eltérést azoktól a szokásos fenyitésekkel megtiltotta. Az uj hitben élő lelkészek a fenyegetésektől mit sem tartván, Körmöczbányán ugyanazon évi sept. 26-án gyültek össze és az érseki hitczikkekre egy külön hitczikkelyben az evangyeliom értelmében pontonként élesen feleltek. Mellőzvén a különben érdekes hitczikkelyeket, melyekben a többiek között tagadtatik, hogy a r. kath. az igazi egyház és hogy a pápa mint Antikrisztus az igaz egyháznak feje, vagy csak tagja is lehessen, csak azokat emelem ki, melyek a házassági ügyekre vonatkoznak: Az esketés meg ne engedtessék a tiltott 3-ik fokon. Ha azonban már megtörtént, az elválás maradjon el. Nem szükséges, hogy a házassági ügyek a püspökök és kánonok elé vitessenek, minthogy ezek az evangyéliom ellenségei. Minthogy a házasság isteni intézmény, semmi időben meg nem akadályoztatható, de inteni kell a hiveket, hogy karácsony, husvét és pünkösd alkalmával tartózkodjanak a lakodalmaktól. A szellemi rokonság — cognatio spiritualis — mint azt nevezik, nem tekinthető házassági akadálynak. Az elhagyatott házasfél nem tartozik várni a szökevényre, ne hogy a büntelen fél sujtassék és a bünös felmentessék, ha azonban szabad akaratból vár, a kiegyezkedés minden erőből megkisérlendő. A sok esztelenségek legnagyobbika az, mely a lelkészek házasságát tiltja, mert azok szintén házasságra léphetnek és pedig a következő okoknál fogva: Isten férfit és asszonyt teremtett nem pedig eunuchot, szerzetest, vagy apáczát. Krisztus tanitja, kiben nincsen a szüzesség kegyadománya, házasságra lépjen. Az apostolok magok megnősültek. Pál mondja, hogy a tilalom, mely akadályozza a házas életet, ördögi tan. Augustinus tanitja, ki házasságra lépett, nyugodtan várhatja az utolsó itéletet. A házas élet ajánlható, nehogy képmutatók legyünk, kik szüzességet prédikálnak és nem tartanak és nehogy a pápaság fajtalansága bűneit szaporitsuk. E hitczikkek, a házasságról szóló pontokkal együtt Cubicularius Ulrik lelkész által vannak aláirva és a mellett tanuskodnak, hogy a házasság körül felmerült kisebb nagyobb peres ügyek nem a kánonok és püspökök, hanem az ev. lelkészek és gyüléseik törvénykezésére bizattak.[6])

1569-ik évi jun. 22-én megint összegyültek a a bányavárosi ev. lelkészek Körmöczbányán és határozták, hogy az 1559-ben szerkesztett és Ferdinand királynak is bemutatott hitczikkekhez jelenleg is hiven ragaszkodnak. A hitczikkek 8-ik pontja a házasságról — de conjugio — ekképen emlékezik meg: az emberek, kik házasságra lépni akarnak három vasárnapon át a szószékről kihirdetendők és a keresztyén hitczikkekből megvizsgálandók. Az esketés a délutáni isteni tisztelet után történjék nem pedig este. Azután másnap a menyasszony felavatása következzék, ha a rendőrség nem tesz akadályokat.

A 9 pontból álló hitczikkek következő lelkészek által lettek aláirva: „Lucas Conon, Pastor Schemniciensis et Caspar Franz, Pastor Cremniciensis. Valentinus Melczerus, Concionator Cremniciensis, Joannes Senersis, Slavorum Concionator Schemniciensis, Joannes Kynzelius, Pastor Nevsolensis et Andreas Saczovszky Concionator Slavorum, Achatius Vagnerus, Pastor Pukanensis, Thomas Petrovicsius, Pastor Königsbergensis, Martinus Lampertus Pastor Ecclesiae Libethensis.“

1592-ben a Zólyomi kör 20 pontban fogalmazta hitczikkeit. A 14—15-ik a házasság körül szokásos jogokat és kötelességet sorolja fel: Kellemetlen és tiltott esetek elkerülése czéljából a jegyben járók kihirdetendők. Az esketés előtt, Isten és a lelkészség előtt büneiket be kell vallaniok. Azután a kegyelem kihirdetése után lelkök üdvére a sz. vacsorát élvezzék.

Kimerető hitczikkeket alkotott magának a pozsonymegyei lelkészség 12 pontban és az esperesre nézve még azonkivül 7 §-ban összehangzásban a zsolnai zsinat határozataival 1610-ből. Thurzó György maga

[5]) Fabó András: monumenta evangelicorum aug. conf. in Hungaria historia. 187.

[6]) Breznyik János: a Selmeczbányai ág. hitv. evang. egyház és Lyceum története, II. füzet, 140 l.

Pozsonyban helybenhagyta e czikkeket „Leges ministrorum ecclesia Christi Aug. Confess. addictorum Comitatus Posoniensis“ czim alatt 1612. nov. 22-én a házasság körüli teendőket akképen határozván meg: a házasulandók az egyház jól megfontolt szokásai szerint kétszer vagy háromszor a szószékről kihirdettessenek és a sz. vacsora élvezetében részesíttessenek. Az idegenek és gyanus személyek akármilyen rendűek és ranguak legyenek is, csak a legbiztosabb okmányok bemutatása mellett bocsátandók az esketésre. A rokonság fokai megitélésében és más fontosabb esetekben a lelkész maga ne járjon el, hanem az esperes tanácsával éljen.[7])

Ha egyes lelkészek és esperességek biráskodtak és határozatokat hoztak a házassági ügyekben, úgy a mint láttuk az alkotott hitczikkek sem hagyták érintetlenül a házasulandók szokásos jogait és kötelességeit. Nemkülönben a kerületek is 300 éven át a legcompetensebb forumot képezték, melyen minden még a legbonyolódottabb házassági esetek is megitéltettek és végleg eldöntettek. Tarnóczy Márton Superintendens tartott p. o. Divéken — Nyitra — 1658. jun. 25-én ily kerületi gyülést, melyen következő házassági ügy fordult elő: Krosznik Mihály és felesége az esperesség minden intéseinek daczára, katholikus lelkésznél esküdtek, ámbár a tiltott 3-ik fokon rokonságban állottak. E viszonyból már az esketés előtt gyermek született a mely meghalt ugyan, de hir szerint anyjától agyonnyomatott. A bünösök háromszor idéztettek, de meg nem jelentek; azért itéltettek: mind a két fél bünt követett el az Isten és a 6-ik parancs ellen; az ország törvényei ellen, melyek a házasságot a 3-ik fokon tiltják (tripartitum part. 1. tit. 107); a földes ur ellen, ki a házasságot ellenezte és megtiltotta; a baimóczi esperesség — contubernium — ellen, melynek a vőlegény kézszoritással igérte, hogy e személyt nem veszi el; a saját lelkésze és községe ellen, nyilt botrányt követvén el: maga a házassági intézmény ellen, miután az paráznaság által bemocskoltatott. A bün igy meg lévén állapitva a büntetések következőleg állapittattak meg: a bünös személyek hat vasárnapon át a divéki templomban kövessék meg a lelkészt és a községet; gyónás után fennszóval mondják el a 10 parancsot és aztán a templomból térden menjenek ki; a mennyiben pedig az ország törvényei és a földes úr ellen vétkeztek, azoktól legyenek kérdőre vonva; a sértett contuberniumot is kötelesek kellő időben és helyen 40 más személylyel együtt megkövetni; mivel nem a saját, de egy idegen kath. lelkésztől merték az esketést kérni, 12 frttal büntetendők; — az elkövetelt paráznaság miatt a divéki egyháznak palástot fognak csináltatni; — hogy pedig a nő mint özvegy teherben járt, erre nézve a vizsgálat és megrovás a földes urra bizatik. A következő 1659-ik évb. máj. 16-án Tarnóczy Superintendens külön congregátiót hivott össze két házassági ügy megitélésére.

[7]) Ribinyi Joannes 1787.: Memorabilia aug. confessionis in Regno Hungariae a Ferd. I. usque ad III. 529. 389....

Egy férfi engedélyt kért a házas életre az ő bátyja feleségének nőtestvérével. A kérésnek hely adatott, mivel két fitestvér két nőtestvért feleségül vehet, ily érveléssel: „Quia juxta casuistas: affinitas non est inter cognatos mariti et uxoris, non enim hi accesserunt thorum, sed inter maritum et cognatos uxoris ejus et vice versa.“

Egy másik esetben egy férfi 4-ik fokú rokonát teherbe ejtette és engedélyt kért a házasságra. Miután a vérrokonság a 4-ik fokon még tilos, a házasság meg nem engedtetett ugyan, de az ügy végleges eldöntése más alkalomra halasztatott és tanácsoltatott a földes úrral tisztába hozni az egész dolgot. Hogy néha a felek a világi hatóságokhoz is fordultak, az egyház zokon vette, mit a következő esetből látunk. Az 1660-ik évi Feb. 12-én Priviczen tartott kerületi gyülés előtt egy nyitrai ember bevádolt egy Teuczer nevű inast hogy Krisztina leányát teherbe ejtette és most nem akarja nőül venni. Miután kisült, hogy a felek már a világi hatóságnál megfordultak az egyház mellőzésével, ott végezzék is a pörös ügyet. A leánynak azonban az illő megkövetés után, megengedtetett az Urvacsorával élés.

Az 1661-ben jan. 17-én tartott kerületi tárgyalások között házassági ügyekben egy Éva nevű leány Rajnából feljelentetett, hogy vőlegényéhez, kivel jegyben jár, nőül nem akar menni. A leány eltiltatott 3 évre a koszorú viseléstől és a házasságtól, melyre csak is a gyülés adhat neki engedélyt. Mily szigorúan esett ki néha az egyház itélete, arra az 1669-ik évi febr. 5-én Divéken történt kerületi határozatokból csak egy példát idézek: Kovács Márton ottani lakos egy Dorottya nevű leányt nőül akart venni. A kézfogó a tanuk előtt történt és a leány valamint anyja teljesen beleegyeztek. Miután azonban egynehány nap mulva a leány jobb házasságra léphetett, adott szavát ugy mint anyja is visszavonta. Az anya, leányát elküldvén, a megcsalt vőlegény panaszára, maga megjelent a gyülésen, mely ekképen határozott: a szószegő leány hét évre eltiltatott a házasságtól s kimondatott, hogy az anya, mint a bün oka, 3 vasárnapon át a templom ajtaja előtt kalodába tétessék, vagy pedig ezen büntetést 6 frttal váltsa meg. Kovácsnak minden kiadása megtéritendő és mint sértett fél az anya és a leány által megkövetendő, kik azonkivül minden jelenlevő birónak 1 frtot tartoznak fizetni. Az anya jószágai azonban a földes úr hatalmának és intézkedésének engedtettek át.[8]) Ily eseteket százanként idézhetnék, melyekből kitünik, hogy a kerületek főtendői voltak, házassági ügyekben itélni és határozni.

De menjünk át az egyház utolsó és legfőbb forumához a zsinathoz, mely az ujabb időkig válóperekkel és az azokra vonatkozó törvényekkel és intézkedésekkel is foglalkozott és e fontos családi ügyben a törvénykezést is gyakorolta.

1580. márcz. 16—17-én a hét bányaváros lelkészei Körmöczbányán zsinatoltak és de casibus matri-

[8]) Fabó András: Monumenta evangelicorum aug. conf. in Hungaria historica 68....

monialibus, de divortiis, de viduis utriusque sexus, a házasság eseteiről, az elválasztásról, a mindkét nembeli özvegyekről következőket határoztak: A házasság tiszteletben tartassék és a kihágók a keresztyén hatóság és a lelkészek által büntetendők. Különbséget kell tenni a fajtalanságot el- és el nem követő között. A vérrokonság a 4-ik fokig tiltatik, a sógorságról pedig álljon: „Wass aber die Schwägerschaft belanget, halten wir es mit unseren Praeceptoribus und geistlichen Rechten, dass man sie nicht lasse zusammen kommen bis ins vierte Glied.“ Az elválás nem könnyen engedhető meg és akkor is csak két okból t. i. házasságtörés és annak következtében, ha az egyik fél a másikat elhagyja és több év alatt nem tér vissza. Ezen két okból a sz. irás is megengedi az elválást, Math. 5. és 19.; 1 Kor. 7. fej. Hol pedig az egyik házasfél ártatlanul elragadtatnék vagy fogságba kerülne, ott a másik félnek otthon addig kell türelemmel várnia, mig a távollevőnek halála bizonyitványokkal kétségtelenné lesz. Mind a két nembeli özvegynek csak fél év mulva engedtetik meg a házasság. Az eljegyzések csak a szülék vagy helyetteseik tudtával érvényesek; titkos eljegyzések nem ismertetnek el. jegyesek háromszor kihirdetendők. Az esketésnek nem szabad este, sem akkor történnie, mikor istenitiszteletnek van ideje.

Ezen zsinat határozatait következő tagok irták alá: Math. Eberhardus, Schemn. Pastor, Thomas Frölichius, Rect. Hosp. Neosol. Thomas Timius, Past. Cremnici. Gregorius Meltzer, Propast. Neosol. Martinus Lampertus, Past. Libeth. Erasmus Sebaldus, Past. Pukanen. Conradus Magnus, Diac. Hodric. Joannes Senensis, Conciop. Slav. Schemn. Georgius Liskoviensis, Con. Slav. Schemn. Thomas Prividiensis, Parochus Hajcensis et vicem gerens coetus Zoli. Joannes Jancsy, Eccl. Caop. Conc. Germ. Ego Adamus Sylvester, subscripsi nomine nostri P. Thomae Petriovicii. Michael Senesis, Diac. Eccl. Regiomontana. Ego Thomas Stökelius, Rect. Scholae ex Vatte Dominorum, nomine D. P. nostri Thomae Petri supscripsi. Andreas Sasovszky P. Bresnob. Georgius Lovcsány, hoc. An. Exul. Jacobus Gallus P. Paulus Barochus, Silnicen. David Reisius, Diac. Cremn. Fabianus Doninis, Rect. Schemn. Elias Bernhardus Vodicenus, Rect. Veterosolien. Mart. Svenglerus, Rect. Cremn.[9])

A zsolnai zsinat 1610-ben a határozatok 10-ik pontjában csak általában nyilatkozik: a nagyobb pörök az eretnekség, házasságtörés és más vétkek, melyek a lelkészek, káplánok és iskolatanitók ellen felhozatnak a superintendenshez utasitandók, ki jogtudós világi személyekkel együtt itélend. A könnyebb esetek az esperességekhez utasitatnak. Ezen elvi határozat folytán az egyes kerületek és esperességek külön szabályrendeleteket alkottak magoknak, melyek alapján, mint számos példákban láttuk, a válóperek elintéztettek.[10])

[9]) Ribini Joannes 1787. Memorabilia aug. confessionis in regno Hungariae a Ferd. I. usque ad III.

[10]) Gechichten der ev. Kirche in Ungarn vom Anfange der Reformation bis 1850. Mit Rücksicht auf Siebenbürgen. Mit einer Einleitung von Mert. d'Aubigné. Berlin 1854.

1668. febr. 6., 7,, 8., 9-én a szabad kir. városok küldöttei Kassán tartották zsinatjukat, melyen több hásassági ügy fordult elő. Lieffman Mihály superintendens és kassai német lelkész mint egyházi elnök tudakozódott, mi tevő legyen, ha házassági ügyekben a lelkészek hozzá fordulnak, ne hogy véleményével és itéletével ellenmondásba jöjjön később kiderített körülményeknél fogva? Tanácsoltatott neki, hogy válaszában az óvó szavakat „rebus sic stantibus“ tegye ki, vagy pedig a consistorium közbenjárását használja.

A zsinat 4 pörben itélt: 1. Tanzer Benedek özvegy leányát Emericzy Máriát bevádolta, hogy Lengyel János kassai lakossal titkosan és tudta nélkül jegybe lépett. A zsinat feloldotta az eljegyzést és az özvegyet hat imperiálra elitélte, melyek a kassai lelkészeknek kiadandók. 2. Köhler János, Agnetha harmadik fokon rokonát teherbe ejtette és most a rokonsági akadály alól felmentést és a házasságra engedélyt kér. Az itélet igy hangzott: „Weil Hantz Köhler und Agnetha nach ihrem heimlichen Verlöbniss fleischlich einander beigewohnet, und über das in einer solchen Verwandtniss stehen, darinnen veneranda Synodus dispensyrt, als wird ihnen zugelassen die Kopulation, doch ohne alle Feierlichkeit. Weil sie aber wider Gott und ihre geistlichen und weltlichen Obrigkeit Verbot gehandelt, wird der weltlichen Obrigkeit die Strafe und dem Pastori des Orts die Kirchenbusse bey ihm aufzustellen vorbehalten vom Rechtswegen. 3. Kocsis Zsófia Kassáról panaszkodik, hogy férje Morvay György őt kilencz év előtt elhagyta, a nélkül hogy tudná, hol időzik, vagy él-e még. Az asszony utasittatott, hogy negyed évig a kassai hatóság által kerestesse e szökevényt és azután a hatósági bizonyitványt arról, hogy kerestetett, de nem találtatott, a kassai lelkésznek adja át. 4. Kövi János kassai polgár bepanaszolja nejét, hogy őt elhagyta és különben is javithatatlan életű. Itéltetik: Az elhagyási pör a helybeli consistroriumnál megkezdendő és a vádlott a templomajtókon alkalmazandó idézetek által előhivandó és pedig háromszor 15 napi időközben. A zsinat Lieffmann Superintendens által hálaadással és imával rekesztetett be.[11])

Az 1707-ben Rózsahegyen tartott zsinat is felkarolta a házasság ügyeit és azokat mint saját jogköréhez tartozókat felfogta és tárgyalta különösen a felmentvényeket és az elválást illetőleg: A püspökök folyamodtak, hogy szabadságuk legyen a harmadik és negyedik foku rokonok közötti házasságra nézve a felmentvényeket kiadniok. A zsinat komoly figyelemre méltatva az ebből származható kellemetlenségeket, megengedték a fölmentvények megadását, de csak azon komoly figyelmeztetéssel, hogy az illető püspökök vigyázva járjanak el, s a harmadik fokon ne adjanak könyedén felmentvényt, mert e határozatok a békekötés idején megerősités végett be fognak

[11]) Johann Samuel Klein 1789. Nachrichten von den Lebensumständen und Schriften ev. Prediger des Königreiches Ungarn.

nyujtatni a világi hatóságoknak is.“ Jánoky komolyan foglalkozott az elválással, törvényes elválasztással és a csekély ok miatt elvált házasoknak kényszer utján való összehozásával. „A divortionális poenának — ugymond — pro statu et conditione lesz jobban; szegénytől úgy nem lehet gazdagtól többet is; de ha lesz is nagy oka, nagy egyenetlenség, pokoltöltés, sok anicabilis után, következik: ne calumniáljanak bennünket.“ A brachium használata, vagy is a házasok kényszeritése az összeélésre könyebb esetekben szintén szóba jött, de végmegállapodás nélkül.“ [12])

(Folyt. köv.)

BELFÖLD.

Beszterczebánya június 8-án. Szomorú kötelességet vélünk teljesíteni, midőn a magyar ev. közönséggel tudatjuk, hogy egyházunk életében a beteges tünetek hovatovább nagyobb számban és nagyobb mérvekben jelentkeznek. F. h. 5-én tartott egyházi közgyűlésen napirenden állott azon kérdés: kell-e elemi iskoláinkban még egy új tanítót alkalmazni? Egészséges viszonyok között ezen kérdés fel sem merülhetett volna, mert, a mely egyháznak 200 frtnál nagyobb évi deficitje van, az nem is gondolhat rá, hogy 15—20 gyermeknek külön tanítót tartson, annyival kevésbé, hogy arra a törvény távolról sem kényszeríti. Ámde éppen azért, hogy állapotunk beteges, nem csak felmerült a kérdés, hanem igenlőleg meg is oldatott. Ha valaki csodálkozik rajta, hogy ezen kérdés ilyen viszonyok közt igenlőleg oldatott meg, annak meg kell mondanunk, hogy a megfejtés módja az erőszak volt. Erőszak követtetett el először akkor, midőn oly „evangélikusokat“ rendeltek az egyh. közgyűlésbe, kik úgy a templom, mint az egyh. tanácsterem felé csak „kirendeléskor“ irányozzák lépteiket, kiket egy ájtatos egyházi tag találóan jellemzett az által, midőn egyiküktől azt kérdezte: „Ugyan, uram, mondja meg nekem, hányan tudják önök közül a Miatyánkot?!“ Erőszak követtetett el akkor, midőn ezen berendelt urak az igaz ev. „érzülék,“ és egyházuk ügyei iránt elevenen érdeklődő híveket joguk gyakorlásában, a felszólalásban gátolták; midőn egyes plutokraták egyes polgárokat az által iparkodtak elhallgattatni, hogy kérdezték, mekkora egyh. adót fizetnek? De az erőszakoskodás akkor érte el tetőpontját, midőn Csipkay Károly presbyter úr egy-két társával az elnöklő lelkésznek neki esett, hogy azt botrányos módon lepiszkolja csak azért, hogy ezen nemes gondolkodású férfiú elnöki tiszténél fogva rájok olvasta a nemes egyháznak ugyanebben a kérdésben már korábban hozott határozatát. Úgy látszik, kiszámítva történt a dolog azon czélból, hogy a kötelességében eljáró, az egyházellenes elemekkel szemben önállóságát védő lelkész saját hivei előtt lealacsonyítva, compromittálva álljon. Nagy tévedés ez, uraim! Ritkaságok közé tartozik mai nap azon „intelligens“ ember, a ki egyházának ügyét igazán s őszintén szivén viseli, ezt már az egyszerű egyházi hívek is látják, azért egész odaadással simulnak azon elszánt férfiúhoz, ki még a hatalmasakkal is tud szembe szállni. Az urak az ellenkezőt érik el: közmegbotránykozást idéznek elő és saját állásukat compromittálják. Meggyőződhetett erről Csipkay úr éppen rohama alatt, hogy háta mögött sem személyének, sem állásának egyáltalában nem hizelgő nyilatkozatok hallatszottak. Az ilyen erőszakoskodás, különösen ha sikerrel jár, szerencsétlenségbe dönti az egyházat és megbontja a társadalmi békét, a mennyiben a hivatalnokokat szembe állítja a polgári elemmel. Hogy mindez felér-e az úri kedvteléssel, azt kellene meggondolni?

A tervezett új tanítói állomás elleni ellenzék csak akkor hallgatott el, midőn egy úri ember azt jelentette ki, hogy ha az egyháznak nem lesz pénze, majd ad ő. Reméljük, hogy evangélikusaink nem estek áldozatul könnyen hivőségöknek!

A másik baj, mely egyházunkban feltünt, a 200 frtnyi deficit. Ezen hivatlan vendég ismeretlen volt eddig egyházunkban; nem csoda tehát, ha fejcsóválva kérdik egymástól az egyházi hívek: honnan veszi magát a deficit, melyről a múlt évi előleges költségvetés nem szólt és rendkívüli kiadásokról senki sem bír tudomással? Miért értesítik erről az egyházat június hó első felében, holott annak előtte az egyh. Értesítő január, legkésőbben február hóban osztatott ki a híveknek? Általában hova jutunk, ha ugyanazon urak, kik az egyh. Értesítőt aláirták s közzétették, azoknak sorában foglalnak helyet, kik az egyházra új tanítóval összekötött terheket rónak?

Adja Isten, hogy a kórjelenségek egyházunkból kiirtassanak s a felmerülő aggodalmak alaposan eloszlattassanak!

VEGYESEK.

— Tisztelt olvasóinkat előfizetéseik megujítására, a hátralékosokat tartozásaik kiegyenlítésére kérjük.

Szerkesztő.

— **Luther-társasági közlemények.** A Luther-társaságra befolyt april 5-től 1889-re: Schulpe Alfonz 4 frt.

1890-re: Schulpe Alfonz, Gáncs Jenő, Jeszák Emil, Farkas G., Kottler Ottó, Isó Vincze, Dax Gy., Hetyey Mór, Vannay L., Sárkány Sám., honti esperesség, fehérkomáromi esp., iglói főgymn. tanári kar, Doleschall E., Andaházy L., Bachát D., Bexheft Árm., Blumenau R., budapesti tót egyház, Fabiny Gy., Fritz H., Gregersen Andor, dr. Győry E., Henszelmann K., Hottelmann Á., Hunfalvy Pál, Hornyánszky V., Hollerung Alfr., Jármay G., Kéler Nap., br. Kochmeister Fr., dr. Kralik L., Loisch E., Mauritz V., Posszert Gy., Rexa P., Roszner J., Scholcz G., Stoll N., Vasskó E., dr. Vetsey J., Zsilinszky M., Busbach P., Cséry L. 4—4 frt. — Békési esp. és budai egyház alapítványuk után kamat fejében 5—5 frt.

Uj tagok: somlyó-vidéki lelkészi kör, veszprémi esp. 4—4 frt.

Szabad legyen ezen alkalommal társaságunk tisztelt tagjait figyelmeztetnem közgyülésünk azon határozatára, melynek értelmében az évi járulékok június hó végéig beküldendők. Ezen, pénztárunk érdekében tett intézkedésnek mindaddig vajmi kevesen feleltek meg.

Társaságunk nagyobb kiadásokkal állván szemben, tisztelettel felkéretnek mindazok, kik kiadványaink elárú-

[12]) Egy forradalmi zsinat története 1707—1715. irta Zsilinszky Mihály. Budapest 1889.

sítására vállalkozni szivesek valának, miszerint ez ügyet lehetőleg szorgalmazni s a befolyt összegeket hozzánk juttatni méltóztassanak. — S miután nincs többé kilátás arra, hogy a tót naptárnak mindeddig el nem kelt példányai ezentúl még vevőre akadjanak, alázatos kérésem oda terjed, miszerint, mind a bejött pénzt, mind a fenmaradt példányokat most már haladéktalanul beküldeni szivesked-jenek, hogy így legalább a naptárbélyeget értékesíthessük.

Egyáltalában nagyobb érdeklődésre hívjuk fel társaságunk és egyházunk összes tagjait. — A régi ellenség — fájdalom, hogy ezen sibboleththel még mindig élnünk kell, — táborában nagy a sürgés-forgás, ott minden irányban megindult az actio s ezen actiónak csak egy a czélja, — a protestantizmus megbénitása s mink ezen mozgalommal szemben alszunk. Bizony, bizony nem ártana felnyitni a szemeket, ébreszteni a szunnyadozó erőket, egyesíteni a széthulló kévéket s buzgólkodni szerény, sokaktól figyelemre sem méltatott társaságunk mellett is, mely hivatva van, az annyira sülyedt evang. öntudatot felkölteni s cselekedni ama parancs szerint: A te atyádfiaidat erősítsed! Atyámfiai, férfiak! nyujtsunk módot társaságunknak ennek megtételére.

— **Nyilatkozat.** A pozsonyi ev. egyház papjelölő bizottsága engem f. hó 5-én előleges tudtom s beleegyezésem nélkül a néhai dr. Geduly Lajos elhalálozása folytán megürült papi állomásra candidált s a mai napig (jún. 9-én) e kijelölésről engem hivatalosan nem tudósitott. Az „Evang. Egyház és Iskola“ czimű lapból kellett megtudnom az engem ért kitüntetést. Én a mai napon jelöltségemről, melyet a fenforgó körülmények közt egyáltalán nem kivántam, lemondtam, miről a pozsonyi egyház felügyelőjét egy hozzá intézett levélben értesítettem. — Locsmándon, 1890. június 9-én. — *Lőw Fülöp*, ev. lelkész.

— **Személyiek.** Mint őszinte fájdalmas részvéttel értesültünk, főtiszt. dr. **Szeberényi** Gusztáv püspök úr gyöngélkedése miatt a pozsonyi theol. akad. szakvizsgálatait jelenlétével meg nem tisztelheti. — Mélt. **Zsilinszky** Mihály esp. felügyelő úr kormányképviselői minőségben és főtiszt. **Baltik** Frigyes püspök úr mint elnök a pozsonyi lyceum érettségi vizsgáin vannak elfoglalva.

— **Lelkészválasztások. Rózsahegyen** (Liptóm.) Kovalevszky Imre liptószentmiklósi segédlelkész lett rendes lelkészszé. — Június 8-án **Vibornán** (Szepesm.) a helybeli egyházfelügyelő Cziriak János úr elnöklete alatt és Kallath Károly szepes-tótfalvi lelkész, mint a tátraljai főesperes megbizottja jelenlétében megtartott egyházi közgyülésben Alexy Mátyás jelenlegi ruszkini lelkész egyhangúlag választatott meg vibornai lelkésznek. A hivatalba való igtatása június 29-n leend. — Isten áldása kisérje a megválasztottakat munkálkodásuknak ez új terére.

— **A hegyaljai ág. hit. evang. tanitóegylet** évi közgyülését f. hó 3-án tartotta **Sajó-Kazán.** Az egyszerű ünnep, mely évenkint viszszatérőleg az egyöntetű nevelés czéljából összejövő tanitók között a collegialis érzület emelése, az együvétartozandóság manifestuma szokott lenni; most az által, hogy főtiszt. és mélt. Zelenka Pál püspök úr is megjelent ott, egy nagyszerű ünnepéllyé vált. Lapunk szűk tere nem engedi, hogy az impozans ovatiót részleteiben leirjuk, volt diadalkapu, banderium, voltak fehér ruhás lányok, üdvözlő beszédek, minden mivel a mai kor tiszteletét, szeretetet, bámulatát közli. A tanitóegylet gyülése Csipkai János kazai tanitó előadásával vette kezdetét, ki gyakorlati szemléltetéssel vezette le azt a tételt, hogy a szilárd testek a hangot jobban vezetik, mint a levegő. — Utána Horváth János egyleti elnök tartotta megnyitó beszédét, majd a folyó ügyek elintézése után Szabó Endre kurittyáni tanitó olvasta fel „Mi által szerzi meg a tanitó a tekintélyt“ czimű munkáját, melyet Wolfgang Lajos birált, ezután Fiedler Sándor tályai tanitó egy birálatot, Kulik Márton miskolczi tanitó egy értekezést olvasott fel. Mely után főtisztelendő püspök úr javaslatba hozta, hogy a felolvasott értekezések és birálatok a jkönyv mellékleteként nyomattassanak ki, és a költségek viselését magára vállalta, mely nagylelkű ajánlatot e közgyülés hálás köszönettel fogadott. Azután következett a tisztujitás: elnökül megválasztották Wolfgang Lajos miskolczi, jegyzőül Kovács Sámuel d.-győri, pénztárosul Czékus István miskolczi, könyvtárosul Kulik Márton miskolczi tanitót. Végre délután 1 órakor a gyülés véget ért, és az ünneplők Lesko Béla lelkész úr vendégszerető házába gyültek össze, hol valamint étel és italban, úgy lelkesedésben és toastban sem volt hiány.

— **Megjelent és szerkesztőségünkhöz beküldetett**: A dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerület zsinati bizottságának **előmunkálatai**, melynek egy része lapunkban is közölve volt már. Őszintén óhajtjuk, hogy mennél szélesebb körben ismerjék, tanulmányozzák a tudomány és szorgalom ez eredményét, sajnáljuk azonban, hogy nem közölhetjük azt, hogy hol és mi áron szerezhető meg. A protestáns Irodalmi Társaság **Évkönyve** az 1890-ik évre megjelent, egy taggyüjtő ív kiséretében. Tartalmazza: Szász Károly elnök megnyitó beszédet, a titkári jelentést a társulat 1889/90 évi működéséről s a tagok névsorát. Az érdeklődők figyelmébe melegen ajánljuk, hü képe a társulat helyzetének s viszonyainak. A prot. Irod. társaság kiadásában megjelent ujólag egy történeti munka Szeremley Sámuel h.-m.-vásárhelyi ref. lelkésztől: **„Szőnyi Beniamin és a Hódmezővásárhelyiek** 1714—1794. Korrajz az alföldi reformátusok történetéből; ismertetésére legközelebb rátérünk.

PÁLYÁZAT.

Dobsina rend. tan. városi iskolaszéke ezennel a következő két állomásra pályázatot hirdet:

1. A német-magyar tannyelvű polgári leányiskolánál az **ipartanitónői** állomásra. A polgári iskolai ipari tanképesítéssel biró tanitónő kötelmei: a kézimunka, a rajz és franczia nyelv tanítása. — Előnyben részesülnek azon folyamodók, kik éneket és tornát is tanítani képesek. A választás, még nem alkalmazottakkal szemben, egy próbaév feltétele mellett lesz megejtendő.

Javadalma: *600 frt* és 5—5 évi 50 frtnyi pótlék 300 frt erejéig.

2. A német-magyar tannyelvű községi elemi népiskola **segédtanitói** állomására. A megválasztandó kötelmei egyelőre a II. fiúosztály vezetése és 1—2 művészeti tantárgynak más osztályban való tanítása.

Javadalma: *500 frt.*

A próbaévre megválasztott segédtanitó esetleg a helybeli ipariskolánál és az ág. hitv. evang. egyház kántori teendőinél is alkalmazható, — mely fáradozásáért külön díjazásban részesül.

A kellően felszerelt kérvények f. évi július 12-ig Klein Samu iskolaszéki elnökhöz beküldendők.

Klein Samu,
iskolaszéki elnök.

WIGAND F. K. NYOMDÁJA, POZSONYBAN